

2009-05-28

## Frågor och svar - Miljöprocessutredningens betänkande 2009:10

### *Vad är Miljöprocessutredningen?*

Miljöprocessutredningen har haft regeringens uppdrag att bland annat utarbeta förslag till en ny prövningsorganisation utgående från bl.a. att ärenden enligt Plan och byggnadslagen (PBL) överförs till gemensam överprövning med miljöärenden enligt Miljöbalken (MB). Utredningen har lagt fram tre delbetänkanden och ett huvudbetänkande. Särskild utredare har varit lagman Ulf Andersson respektive rådmann Lars Holmgård (vattenfrågor). Ulrik Johansson, bolagsjurist vid Stora Enso har varit näringslivets expert i utredningen.

### *Vad är tillståndsprövning?*

Alla verksamheter som kan ha en effekt på miljön, så kallade miljöfarliga verksamheter, måste ha tillstånd enligt Miljöbalken för att få bedriva sin verksamhet. Tillståndet är förenat med ett antal villkor vilka begränsar verksamhetens påverkan på miljön. Inga större ändringar i verksamheterna får göras utan prövning och nya villkor.

### *Vem ger tillstånd idag?*

Mindre verksamheter t ex sågverk - så kallade B-verksamheter - får sitt tillstånd av miljöprövningsdelegationen vid respektive länsstyrelse. Beslutet kan överklagas till miljödomstol och överprövas av miljööverdomstolen vid Svea Hovrätt.

Större verksamheter t ex massa- och pappersbruk - så kallade A-verksamheter - får tillstånd av en av de fem miljödomstolarna. Beslutet kan överklagas till miljööverdomstolen och slutligen i av Högsta Domstolen. Prövningstillstånd krävs för prövning av HD respektive miljööverdomstolen.

### *Hur lång tid tar det att få ett tillstånd idag?*

För en verksamhet som prövas av miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen tar det drygt ett år och för verksamheter som prövas av miljödomstol 8-15 månader.

### *Vad föreslår Miljöprocessutredningen?*

Prövningen i första instans av s.k. A-verksamheter (större miljöstörande verksamheter) och vattenärenden flyttas ner från miljödomstolarna till en nyinrättad regional myndighet kallad koncessionsnämnd (sammanlagt 5 nämnder fördelade över landet). Dessa nämnder tar också över prövningen av s.k. B-verksamheter (mindre och mellanstora miljöstörande verksamheter) från de

nuvarande miljöprövningsdelegationerna som finns vid landets samtliga länsstyrelser. Koncessionsnämnderna kommer att ha knytning till länsstyrelserna bl.a. genom att nämnderna föreslås nyttja länsstyrelsens personal för beredningen av ärenden och genom att lokaler ska delas med länsstyrelserna. Detta innebär i realiteten att länsstyrelsen kommer att vara både motpart företagaren och den som skriver förslag till beslut. Att detta inte skulle påverka besluten är svårt att tro.

Miljödomstolarna föreslås fungera som överinstans också till de nya koncessionsnämnderna. Flertalet PBL-mål skall överklagas till miljödomstol istället för som idag till länsrätt.

Den som är missnöjd med miljödomstolarnas bedömning föreslås kunna överklaga till Miljööverdomstolen efter prövningstillstånd. I de allra flesta fall skulle Miljööverdomstolen bli slutinstans. Under mycket speciella förhållanden kan en fråga prövas av Högsta domstolen.

#### ***Varför avstyrker Skogsindustrierna förslagen?***

Skogsindustrierna ser med stor oro på vad som kan bli följden av Miljöprocessutredningens förslag. Det finns inget i utredningen som kommer att effektivisera den svenska miljöprövningen, tvärtom kommer kvalitén i handläggningen att försämrats och handläggningstiderna att förlängas med minskade investeringar som följd. Risken är dessutom stor att dessa förändringar kommer att sammanfalla med en uppåtgående konjunktur och försena/förhindra såväl utbyggnader som miljö- och klimatåtgärder. Regeringens utlovade regelförenkling uteblir.

#### ***Vilka blir de direkta konsekvenserna för skogsindustrin?***

För de större verksamheterna bedömer vi att handläggningstiderna i första instans kommer att öka med ca ett år. Troligtvis kommer även handläggningstiderna för B-verksamheterna att öka, om inte prövningsmyndigheterna får rejäla resurstillskott. Antalet överprövningar kommer också att öka till följd av att man flyttar ner de svåraste målen till en lägre instans samt att det kommer att uppstå en stor anhopning av mål när alla A-mål och vattenmål flyttas ner från miljödomstolarna. Motsvarande problem fanns när Koncessionsnämnden lades ner och det tog flera år att komma till rätta med. Förändringen innebär även att överklagandekedjan för de större målen blir mer tidskrävande eftersom prövningstillstånd kommer att krävas först i sista instans jämfört med i andra idag. Kravet på prövningstillstånd i andra instans infördes så sent som i november 2008 och redan nu vill man ta bort denna förenkling.

De mindre verksamheterna kommer också att drabbas förlängda handläggningstider.

Detta innebär att de svenska företagen tappar i konkurrenskraft – att snabbt kunna få tillstånd är av avgörande betydelse i konkurrensen om investeringsmedlen. Det ska också noteras att i princip alla investeringar är förknippade med ökad miljöhänsyn. Om det blir alltför byråkratiskt och tungrott att få tillstånd till investeringar bildas lätt en negativ spiral där en missad investering gör att man också kommer i sämre läge för nästa. Detta leder långsiktigt till färre investeringar och sämre miljöprestanda för industrin.

### *Vad vill Skogsindustrierna?*

- Prövningen i första instans av såväl stora som mindre verksamheter (A- och B-mål) bör ske i kompetenta och självständiga organ. Dessa kan utgöras av domstol eller myndighet.

Miljöprocessutredningen förslår att all prövning skall ske i länsstyrelseanknutna prövningsorgan där länsstyrelsen skall vara både part och beredande organ. De resurser som förutspeglas är alltför begränsade i förhållande till ärendeökningen.

- Antalet underinstanser bör begränsas och Högsta Domstolen/Regeringsrätten skall vara prejudikatinstans. Skogsindustrierna förespråkar en ordning som i princip motsvarar den finska med miljötilståndsvärk/miljödömsstol, kammarrätt/hövrätt och Högsta dömsstolen/Regeringsrätten

Miljöprocessutredningen föreslår att antalet underinstanser för större industrier och vattenverksamhet utökas jämfört med idag med påföljd att handläggningstiderna med nödvändighet blir längre, ca 12-15 månader, så fort ett ärende överklagas. Vidare föreslås att prejudikatbildningen i högsta instans i princip skall tas bort.

- PBL-målen bör inte flyttas. Dagens prövning i förvaltningsdömsstol fungerar tillfredställande med korta handläggningstider (fem månader i genömsnitt i vardera instansen). Det finns inte heller några förutsättningar för samordning av prövningen med oförändrade materiella regler. Konsekvensen av en flytt från förvaltningsdömsstol till miljödömsstol blir istället att PBL-målen antalsmässigt helt kommer att dominera i miljödömsstolarna i framtiden och ta resurser från de större och mer komplicerade miljömålen.
- Svenskt Näringsliv har i samband med regelförenklingsarbetet gett förslag till ändringar vilka skulle kunna genomföras relativt snabbt och medföra påtagliga förbättringar av prövningssystemet. På längre sikt finns behov av mer genomgripande förändringar.

Christina Wiklund